

УДК 332.2:35.071.6

Н. В. Мединська,

к. е. н., доцент, в. о. завідувача кафедри земельного кадастру,
Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2573-0205>

Л. А. Гунько,

доцент кафедри землевпорядного проектування,
Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9454-744X>

О. О. Куценко,

аспірант, Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-5814-8389>

Ю. О. Мороз,

методист навчально-науково-виробничого центру "Охорона природних ресурсів
і реформування земельних відносин", Національний університет біоресурсів
та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9145-7545>

С. С. Замлинський,

аспірант, Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7661-5920>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.16.48

ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНА МОДЕЛЬ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГОБЕЗПЕЧНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПРІОРИТЕТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

N. Medynska,

PhD in Economics, Associate Professor, Acting Manager of the Department of Land Cadastre,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

L. Hunko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Land Management,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

O. Kutsenko,

Postgraduate student of the Department of Land Management, National University
of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Y. Moroz,

Methodologist of the educational-scientific-production center "Protection of natural resources and reforming
of land relations", National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

S. Zamlynskyi,

Postgraduate student of the Department of Land Management, National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

DECENTRALIZED MODEL OF FINANCIAL SUPPORT OF THE SYSTEM OF ECONOMIC STIMULATION OF ECOLOGICALLY SAFE LAND USE IN WARTIME CONDITIONS: PRIORITIES AND PECULIARITIES OF FORMATION

Встановлено, що в умовах дерегуляції земельних відносин найбільшою ефективністю буде відзначатися децентралізована модель економічного стимулювання екологічнобезпечного землекористування, оскільки враховуватиме місцеві умови господарського освоєння земельно-ресурсного потенціалу та конкретні збитки і шкоду, зокрема й особливо цінним землям, які виникли внаслідок впливу бойових дій та відсутності мотивації у землекористувачів здійсню-

вати вчасно природоохоронні заходи. У статті обґрунтовуються пріоритети та виокремлюються особливості формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологічно безпечного землекористування в умовах воєнного часу, яка дасть можливість прискорити процеси повернення у продуктивний господарський обіг земель, що зазнали еколого-деструктивного та природо-руйнівного впливу. Встановлено, що така модель потрібна для формування надійного джерела фінансового забезпечення використання методів та інструментів прямої та непрямої бюджетної підтримки землекористувачів, котрі реалізують проекти екологічного реінжинірингу деградованих та порушених земель як внаслідок еколого-деструктивного впливу бойових дій, так і внаслідок розбалансованого та виснажливого господарського використання. Обґрунтовано, що ключовим елементом децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологічно безпечного землекористування виступає створення Обласних фондів охорони земель. Доведено, що основними джерелами надходжень коштів до Обласних фондів охорони земель виступають: частина земельної ренти у формі 10% плати за землю, 30% коштів від продажу земель комунальної та державної власності, 100% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва. Встановлено, що завдяки інституціоналізації Обласних фондів охорони земель створюються можливості для компенсації кредитних пільг, тобто кошти фонду покриватимуть втрати комерційним банкам, які вони понесли внаслідок надання кредитів землекористувачам під реалізацію природоохоронних проектів за заниженими ставками.

It has been established that in the conditions of deregulation of land relations, the decentralized model of economic stimulation of ecologically safe land use will be the most effective, as it will take into account the local conditions of economic development of land and resource potential and specific losses and damage, in particular and especially to valuable lands, which arose as a result of the impact of hostilities and lack of motivation land users to implement environmental protection measures in a timely manner. The article substantiates the priorities and highlights the peculiarities of the formation of a decentralized model of financial support for the system of economic stimulation of ecologically safe land use in wartime conditions, which will make it possible to accelerate the processes of returning to productive economic circulation of lands that have undergone ecologically destructive and nature-destructive effects. It has been established that such a model is necessary for the formation of a reliable source of financial support for the use of methods and tools of direct and indirect budgetary support for land users who implement ecological reengineering projects of degraded and disturbed lands both as a result of the ecologically destructive impact of hostilities and as a result of unbalanced and exhausting economic use. It is substantiated that the creation of Regional Land Protection Funds is a key element of the decentralized model of financial support for the system of economic stimulation of ecologically safe land use. It is substantiated that the creation of Regional Land Protection Funds is a key element of the decentralized model of financial support for the system of economic stimulation of ecologically safe land use. It has been proven that the main sources of funds for regional land protection funds are: part of the land rent in the form of 10% of the land fee, 30% of the funds from the sale of communal and state-owned lands, 100% of the funds from compensation for losses of agricultural and forestry production. It has been established that thanks to the institutionalization of the Regional Land Protection Funds, opportunities will be created for compensation of credit benefits, i.e. the funds of the fund will cover losses to commercial banks that they incurred as a result of granting loans to land users for the implementation of nature protection projects at reduced rates.

Ключові слова: децентралізована модель, економічне стимулювання, екологічно безпечне землекористування, особливо цінні землі, військові дії, земельна рента, плата за землю, транзакція.

Keywords: decentralized model, economic stimulation, ecologically safe land use, especially valuable lands, military actions, land rent, payment for land, transaction.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Напад Російської Федерації на Україну, який фактично розпочався ще у першій половині 2014 року, наряду з численними людськими жертвами та руйнацією виробничих, інфраструктурних та житлових об'єктів призвів до еколого-деструктивного та природо-руйнівного впливу на різні категорії земель. Найбільшою шкоди зазнали землі, де безпосередньо відбувалися бойові дії, тому їх повернення у продук-

тивний господарський обіг потребує реалізації заходів з екологічного реінжинірингу. Натомість здійснення такого роду заходів вимагає застосування комплексу стимулів, в першу чергу інструментів прямої та непрямої бюджетної підтримки. Водночас використання інструментів прямої та непрямої бюджетної підтримки потребує формування фондів фінансового забезпечення систем стимулювання екологічно безпечного землекористування. В умовах дерегуляції земельних відносин, коли місцеве самоврядування отримало у комунальну власність значні площі земель поза межами населених

пунктів, важливого значення набуває формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання відновлення та відтворення порушених та деградованих земель, які зазнали деструктивного впливу як внаслідок воєнних дій, так і внаслідок виснажливого та розбалансованого господарського використання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Формуванню сучасних систем економічного стимулювання екологобезпечного землекористування приділялася значна увага у працях вітчизняних вчених як у 90-х роках минулого століття і у перші роки 2000-х, так і в останні два десятиліття. Водночас авторські підходи в різні часові проміжки відрізняються, виходячи з інституційного середовища землекористування та фінансово-економічного механізму регуляторного впливу на володіння, використання та концентрацію різних категорій земель. У працях Т. Анопрієнко, Ф. Важинського, О. Гнатковича, О. Дорош, А. Колодійчук, І. Кошкади, Є. Лазеби, Л. Новаковського, І. Новаковської, М. Потинського, В. Смолінського та інших [1—3; 5—11] констатується доцільність формування системи прямого економічного стимулювання через безпосереднє субсидування землекористувачів, обґрунтовується важливе значення часткового або повного звільнення селянських (фермерських) господарств від плати за землю, розкриваються передумови цільового використання коштів, які отримують землекористувачі внаслідок пільгового кредитування, виокремлюється специфіка здійснення місцевим самоврядуванням стимулюючого впливу на землекористувачів в умовах формування землекористування об'єднаних територіальних громад на другому етапі децентралізації влади. У той же час інституціоналізація ринку земель сільськогосподарського призначення та дерегуляція земельних відносин у 2021 році [4] сформували принципово нові стартові умови для модернізації систем економічного стимулювання екологобезпечного землекористування. Більше того, вилучення значних площ земель з господарського обігу внаслідок впливу бойових дій також детермінує трансформацію існуючої системи економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель у новий формат економічного стимулювання екологобезпечного землекористування. Також на порядок денний вийшло завдання формування спеціальних фондів відтворення та охорони земельного-ресурсного по-

тенціалу у структурі місцевих бюджетів на основі концентрації в таких фондах частини земельної ренти. Саме такі фонди дадуть змогу сформувати надійне джерело фінансового забезпечення системи стимулювання екологобезпечного землекористування на регіональному рівні з врахуванням переваг поглиблення децентралізації.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування пріоритетів та виокремлення особливостей формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологобезпечного землекористування з врахуванням вимог воєнного часу та наслідків завершення процесу об'єднання територіальних громад.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згубний вплив війни на використання різних категорій земель призвів до вилучення основного територіального ресурсу з господарського обігу, що деструктивно вплинуло на розвиток окремих видів виробничо-господарської діяльності, в першу чергу, на сільськогосподарське виробництво та лісове господарство. Темпи здійснення землевласниками та землекористувачами природоохоронних, агротехнічних, агрохімічних та агролісомеліоративних дій стосовно відтворення порушених та деградованих внаслідок війни та розбалансованого господарювання земель залежать від диверсифікації набору інструментів економічного стимулювання екологобезпечного землекористування на регіональному рівні. В умовах дерегуляції земельних відносин найбільшою ефективністю буде відзначатися децентралізована модель економічного стимулювання екологобезпечного землекористування, оскільки врахуватиме місцеві умови господарського освоєння земельно-ресурсного потенціалу та конкретні збитки та шкоду, які виникли внаслідок бойових дій. Магістральною ланкою такої моделі економічного стимулювання екологобезпечного землекористування є формування фондів фінансового забезпечення використання інструментів стимулювання як через пряму бюджетну підтримку землеохоронних робіт, так і через застосування різноманітних відшкодувальних та компенсаційних регуляторів.

В умовах поглиблення децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування, а також місцевої спрямованості надходжень плати за землю центр тяжіння у економічному

стимулюванні раціонального використання та охорони земель має бути зміщений на обласний рівень та рівень територіальних громад базового рівня, які у період 2015—2021 років отримали додаткові повноваження як в частині диверсифікації джерел наповнення місцевих бюджетів, так і в частині розширення комунального сектора у землекористуванні.

Ключовим моментом формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання еколого-безпечного землекористування є формування спеціальних фінансових фондів у місцевих бюджетах. Виходячи з того, що Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [11] закріплює реалізацію природоохоронних заходів за обласним рівнем місцевої влади, тому доцільним є формування мережі Обласних фондів охорони земель (ОФОЗ).

Наповнення такого фонду має відбуватися за рахунок коштів, котрі акумулюються у місцевих бюджетах на основі вилучення та перерозподілу різних форм земельної ренти. Формами вилучення та перерозподілу земельної ренти виступають: стягнення земельної плати за користування земельними активами; трансакції з купівлі-продажу земельних активів; відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Основною формою вилучення земельної ренти виступає плата за землю, котра охоплює земельний податок та орендну плату від юридичних та фізичних осіб. До 2015 року плата за землю мала статус загальнодержавного податку, закріпленого за місцевими бюджетами. З 2015 року є складовою податку на майно. Протягом 15 років, з 2007 по 2021 рік у динаміці надходжень плати за землю до місцевих бюджетів в цілому спостерігалася висхідна тенденція. Якщо у 2007 році до місцевих бюджетів було акумульовано 3,9 млрд грн, у 2012 році — 12,6 млрд грн, у 2016 році — 23,3 млрд грн, у 2020 році — 31,5 млрд грн, у 2021 році — 35,3 млрд грн. В цілому у 2021 році порівняно з

Рис. 1. Плата за землю та її питома вага у податкових надходженнях до місцевих бюджетів України у 2007—2021 роках

Джерело: розраховано за оперативними даними Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України.

2007 роком сума надходжень плати за землю до місцевих бюджетів України виросла у 9 разів (рис. 1). Це сталося в основному через зростання ставок земельних податків та орендної плати, а також через припинення дії закону про плату за землю, де існувала норма про звільнення від сплати даного платежу значної кількості суб'єктів підприємницької діяльності та громадських організацій.

Плата за землю є однією з основних складових податкових надходжень до місцевих бюджетів. Свідченням цього є динаміка питомих ваг даного фіскального платежу у податкових надходженнях до місцевих бюджетів України. У 2007 році даний показник становив 8,7%, у 2012 році — 14,7%, у 2016 році — 15,9%, у 2020 році — 11,0%, у 2021 році — 10,2%. Певне зниження питомих ваг плати за землю у податкових надходженнях до місцевих бюджетів України у 2018—2021 роках порівняно з 2015—2016 роками пов'язане з тим, що в останні роки активно відбувався процес об'єднання територіальних громад і не завжди вдавалося своєчасно ідентифікувати базу стягнення земельного податку та орендної плати за користування землями державної та комунальної власності.

Виходячи з того, що плата за землю відіграє вагомий роль у доходній частині місцевих бюджетів та прямо впливає на процеси соціально-економічного розвитку територіальних громад пропонується у ОФОЗ спрямовувати 10% даного фіскального інструменту. За таких умов не відбудеться суттєвого скорочення суми пуб-

лічних коштів, необхідних для фінансування цілей соціально-економічного розвитку, але буде забезпечуватися акумуляція частини земельної ренти у спеціальному фонді, ресурси якого будуть використані для охорони земель. Поряд із традиційними екологічними проблемами землекористування (ерозія, дефляція, засмічення, виснаження, хімізація) має місце комплекс еколого-деструктивних та природо-руйнівних впливів війни на різні категорії земель, що потребує надійного джерела фінансування їх усунення.

Ще однією формою перерозподілу джерел утворення земельної ренти є продаж землі, який суттєво активізувався у зв'язку із запуском ринку сільськогосподарських земель, цифровізацією здійснення трансакцій із земельними активами та дерегуляцією земельних відносин. У 2007 році сума надходжень коштів від продажу землі до місцевих бюджетів становила 2,85 млрд грн, у 2012 році — 0,99 млрд грн, у 2016 році — 0,92 млрд грн, у 2020 році — 2,01 млрд грн, у 2021 році — 2,23 млрд грн. Надходження коштів від продажу землі до місцевих бюджетів у 2021 році порівняно з 2007 роком зменшилося на 0,62 млрд грн (рис. 2).

У 2012—2016 роках спостерігалось явне просідання надходжень даної складової доходів місцевих бюджетів. Це пов'язано з тим, що найбільш ліквідні комунальні земельні активи були продані у 2007–2008 роках. Питома вага коштів від продажу землі у доходах місцевих бюджетів від операцій з капіталом у 2007—2021 роках коливалася в діапазоні 50,2—69,2%. Такий високий рівень даного показника свідчить про те, що основною складовою операцій місцевого самоврядування з капіталом виступає продаж активів, котрі мають рентне походження. Пропонується у ОФОЗ акумулювати 30% коштів від продажу земель державної та комунальної власності, що даватиме змогу частину земельної ренти від перерозподілу земельної власності концентрувати у спеціальному фонді, спрямуванням котрого є фінансування природоохоронної діяльності у землекористуванні.

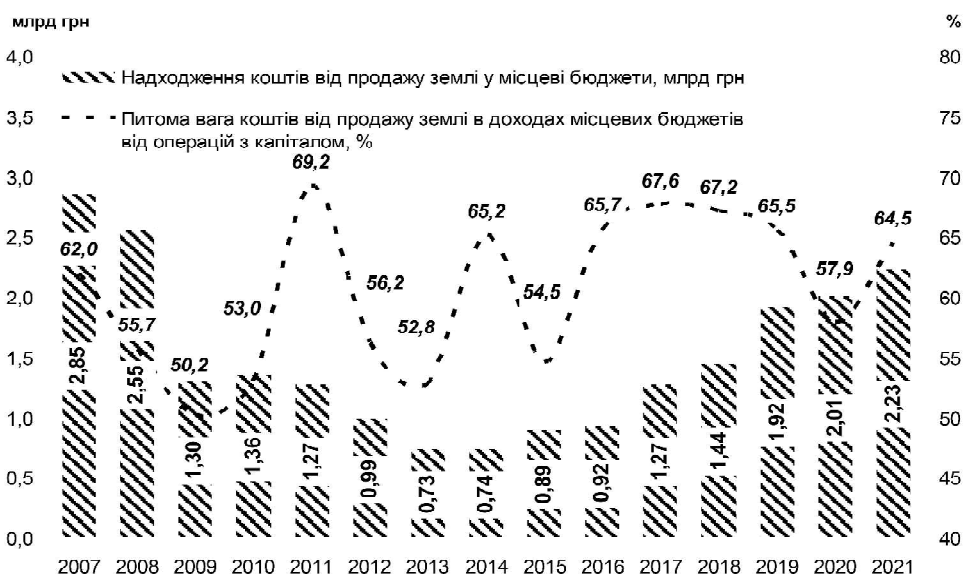

Рис. 2. Надходження коштів від продажу землі до місцевих бюджетів України у 2007—2021 роках

Джерело: розраховано за оперативними даними Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України.

Формою вилучення частини земельної ренти від зміни цільового призначення сільськогосподарських та лісових земель є відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва у зв'язку із вилученням таких земель у суб'єктів аграрного підприємства та постійних лісгосподарських користувачів. У 2007—2021 роках в динаміці надходжень коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва не спостерігається чітко визначеної тенденції. За даний часовий відрізок найбільш результативно на користь місцевих бюджетів втрати сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва відшкодовувалися у 2007—2008 роках і відповідно становили 0,27 та 0,23 млрд грн (рис. 3).

Просідання даної складової доходів місцевих бюджетів спостерігалось у 2009—2016 роках. У 2017 році порівняно з 2016 роком надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва до місцевих бюджетів зросло на 0,11 млрд грн. У 2021 році також не вдалося перевершити показники 2007—2008 років. Кошти від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва займають незначну питому вагу у загальних доходах місцевих бюджетів без врахування офіційних трансфертів. Даний показник у 2007—2021 роках коливався в діапазоні 0,05—0,46%.

Пропонується всі 100% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва спрямовувати у

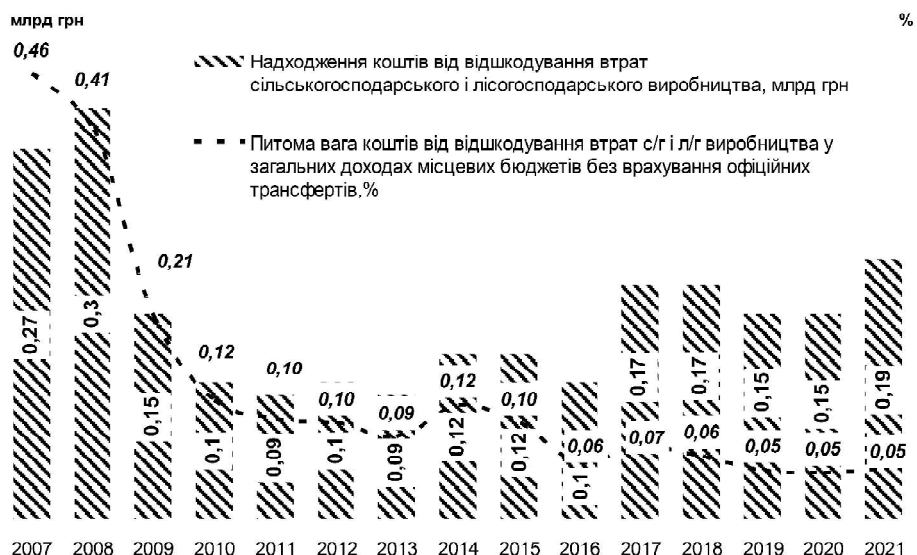

Рис. 3. Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва до місцевих бюджетів України у 2007–2021 роках

Джерело: розраховано за оперативними даними Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України.

ОФОЗ. Можна припустити, що суми коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва можна збільшити на порядок в разі забезпечення прозорого механізму вилучення земель у суб'єктів аграрного бізнесу та постійних лісокористувачів на основі забезпечення оцінки втрат, еквівалентних розміру земельної ренти, котра буде присвоюватися новими землекористувачами.

Отже, джерелами наповнення ОФОЗ виступають: 10% плати за землю, 30% коштів від продажу землі комунальної та державної власності, 100% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва. Виходячи з бази 2021 року, інституціоналізація запропонованих відсотків перерахування означених форм вилучення земельної ренти дасть змогу сконцентрувати у мережі ОФОЗ 4,4 млрд грн (рис. 4).

Одним з пріоритетних напрямів використання коштів ОФОЗ має стати фінансування процесів екологічного реінжинірингу земель зони бойових дій, зокрема територій, котрі тимчасово перебували під окупацією ворожих військ. Пошкодження різних категорій земель внаслідок використання різноманітних видів вогневого впливу, руйнації об'єктів виробничої і невиробничої інфраструктури та об'єктів житлової нерухомості, витоку забруднюючих речовин потребує їх екологічного реінжинірингу для того, щоб зробити їх придатними для використання у продуктивному господарському обігу. У першу чергу екологічний реінжиніринг

необхідно здійснити для земель населених пунктів, сільськогосподарських угідь та лісових земель, де здійснювалися бойові дії.

Напрямом використання коштів ОФОЗ має також бути відшкодування втрат землекористувачам, котрі усували наслідки погіршення агрохімічних характеристик земель, що виникло не з їх вини. Завдяки інституціоналізації ОФОЗ створюються можливості для компенсації кредитних пільг, тобто кошти фонду покриватимуть втрати комерційним банкам, які вони понесли внаслідок надання кредитів землекористувачам під реалізацію природо-

охоронних проєктів за заниженими ставками. Також напрямом використання коштів ОФОЗ виступить участь у реалізації проєктів відновлення та відтворення земель на основі співфінансування з суб'єктами підприємницької діяльності.

Запуск мережі ОФОЗ дасть змогу забезпечити фінансову базу для виконання вимог стосовно отримання природоохоронних субвенцій з державного бюджету (обов'язкова вимога наявності 10% співфінансування конкретного виду природоохоронних заходів та проєкту модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури).

Тобто створюються умови для активнішого використання такого інструменту економічного механізму природокористування як природоохоронні субвенції, котрі надаватимуться для екологічної модернізації об'єктів комунальної власності. Також збільшаться можливості місцевого самоврядування стосовно реалізації природоохоронних проєктів у землекористуванні на основі угод публічно-приватного партнерства.

Створення ОФОЗ також сформує надійне джерело фінансування для місцевого самоврядування за умови участі в реалізації грантових програм природоохоронного спрямування, зокрема щодо збереження особливо цінних земель та земель природно-заповідного фонду. Забезпечення певного рівня дієвості використання коштів ОФОЗ для економічного стимулювання екологобезпечного землекористування мотиву-

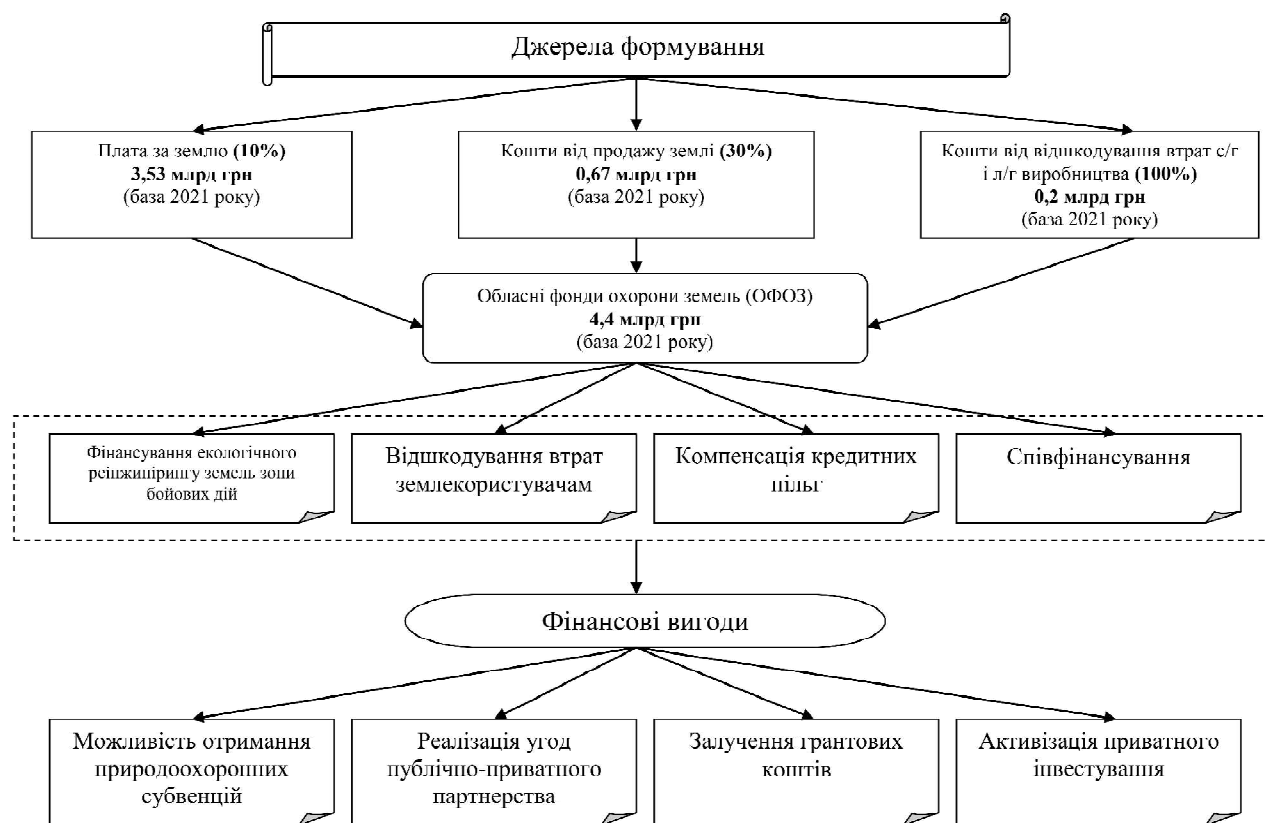

Рис. 4. Децентралізована модель фінансового забезпечення системи стимулювання екологобезпечного землекористування

ватиме суб'єктів господарської діяльності інвестувати власні кошти у поліпшення агрохімічних та інших характеристик земель. Тому саме ОФОЗ має виступити ключовим елементом формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологобезпечного землекористування.

ВИСНОВКИ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Прискорення темпів та підвищення рівня результативності відновлення, відтворення та охорони земель, які зазнали шкідливого та еколого-деструктивного впливу бойових дій та інших мілітарних впливів, зокрема й особливо цінних земель, залежить від формування децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологобезпечного землекористування, що створить умови для диверсифікації інструментів та методів прямої та непрямої бюджетної підтримки реалізації землеохоронних проєктів, компенсації втрат та відшкодування збитків, що виникли не з вини землевласників та землекористувачів. Магістральною ланкою децентралізованої моделі фінансового забезпечення системи економічного стимулювання екологобез-

печного землекористування виступає формування мережі Обласних фондів охорони земель (ОФОЗ). Основними джерелами надходжень коштів до ОФОЗ виступають: 10% плати за землю, 30% коштів від продажу земель комунальної та державної власності, 100% коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва. Формування ОФОЗ дозволить сформувати надійне джерело публічного фінансування проєктів відновлення та відтворення земельно-ресурсного потенціалу, співфінансування проєктів екологічного реінжинірингу деградованих та порушених земель через отримання природоохоронних субвенцій та реалізацію угод публічно-приватного партнерства.

Література:

1. Важинський Ф.А., Колодійчук А.В., Потинський М.А. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Науковий вісник НАТУ України. 2011. Вип. 21.13. С. 123—128.
2. Гнаткович О., Смолінський В. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Аграрна економіка. 2014. Т. 7. № 3—4. С. 66—71.

3. Дорош О.С. Стимулювання раціонального землекористування як економічний механізм поліпшення екологічного стану земельних ресурсів. Вісник аграрної науки. 2006. № 11. С. 59—62.

4. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин". [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>.

5. Кошкालда І.В., Анопрієнко Т.В. Напрями економічного стимулювання раціонального використання земель сільськогосподарського призначення в Україні. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 4. С. 256—264.

6. Krasnova Yuliia, Golovko Liudmyla, Hunko Liudmyla, Medynska Nataliia, Sandeep Kumar. (2022). An assessment of the legal framework governing land ownership is evolving in Ukraine. Materialstoday: proceedings. Volume 49. Part 8. P. 3619—3623. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214785321055978#>.

7. Лазеба Є.С. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель у Полтавській області. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 11. С. 40—44.

8. Мединська Н. В. Трансформація екологічного оподаткування в контексті інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної інфраструктури. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 4. С. 48—53.

9. Мединська Н.В. Формування економічного механізму природокористування в умовах нової глобальної природоохоронної архітектури. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Економіка і менеджмент". 2021. Випуск 1 (87). С. 44—50.

10. Новаковський Л.Я., Новаковська І.О. Формування землекористування об'єднаних територіальних громад на другому етапі децентралізації влади. Вісник аграрної науки. 2019. № 2. С. 5—15.

11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р "Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні". [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

References:

1. Vazhyns'kyj, F.A., Kolodijchuk, A.V. and Potyns'kyj, M.L. (2011), "Economic stimulation of rational use and protection of land", Naukovy visnyk NLTU Ukrainy, vol. 21.13, pp. 123—128.

2. Hnatkovych, O. and Smolins'kyj, V. (2014), "Economic stimulation of rational use and protection of land", Ahrarna ekonomika, vol. 7, no. 3—4, pp. 66—71.

3. Dorosh, O.S. (2006), "Stimulation of rational land use as an economic mechanism for improving the ecological condition of land resources", Visnyk ahrarnoi nauky, vol.11, pp. 59—62.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2022), The Law of Ukraine "On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the improvement of the system of management and deregulation in the field of land relations", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text> (Accessed 25 June 2023).

5. Koshkalda, I.V. and Anopriienko, T.V. (2020), "Directions of economic stimulation of rational use of agricultural lands in Ukraine", Ukrain's'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky, vol. 5, no. 4, pp. 256—264.

6. Krasnova, Y. Golovko, L. Hunko, L. Medynska, N. and Sandeep, K. (2022), "An assessment of the legal framework governing land ownership is evolving in Ukraine", Materialstoday: proceedings, vol. 49, no. 8, pp. 3619—3623, available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214785321055978#> (Accessed 25 June 2023).

7. Lazeba, E. (2015), "Economic incentives for rational land use and protection in poltatskiy region", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 11, pp. 40—44.

8. Medyns'ka, N. V. (2022), "Transformation of environmental taxation in the context of investment support for the modernization of environmental infrastructure", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 4, pp. 48—53.

9. Medyns'ka, N.V. (2021), "Formation of the economic mechanism of nature use in the conditions of the new global nature protection architecture", Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriia "Ekonomika i menedzhment", vol. 1 (87). С. 44—50.

10. Novakovs'kyj, L.Ya. and Novakovs'ka, I.O. (2019), "Formation of land use of united territorial communities at the second stage of decentralization of power ", Visnyk ahrarnoi nauky, vol. 2, pp. 5—15.

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Resolution "On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text> (Accessed 25 June 2023).

Стаття надійшла до редакції 09.08.2023 р.